

A T I Y E H N O

نکته

مؤسسه‌عالی پژوهش؛ مغزمتفکر تأمین اجتماعی

پژوهش در زمینه‌های مختلف سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و... در تمام تصمیم‌گیری‌های کلان یک کشور مؤثر و به کارگیری آن به طور مستقیم بر توسعه و تعالی یک جامعه اثر گذار است. سازمان تأمین اجتماعی نیز در زمینه پژوهش اقدامات قابل توجهی داشته که این اقدامات در اکثر موارد زیر نظر مؤسسه‌ای است که به صورت ویژه و تخصصی وظیفه امور پژوهشی سازمان را بر عهده دارد. «مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی» به عنوان اتاق فکر این سازمان، فعالیت خود را از سال ۱۳۷۱ آغاز کرد که تا سال ۱۳۸۸ این فعالیت ادامه داشت. این مؤسسه موفق شد در این دوره پژوهش‌های بنیادی و کاربردی بسیاری در حوزه رفاه و تأمین اجتماعی انجام دهد. در سال ۱۳۸۸ فعالیت این مؤسسه پژوهشی متوقف و مأموریت مجدد آن از اواخر سال ۱۳۹۳ با رویکردی جدید، در چهار ساحت کلی «پژوهش»، «آموزش»، «انتشارات» و «اطلاع‌رسانی» از سر گرفته شد.

انجام تحقیقات و مطالعات سیاست‌پژوهانه (شامل انواع مختلف پژوهش‌ها، رصد، اثربخشی، ارزیابی و ارزیابی) در حوزه مأموریت‌های مؤسسه؛ به ویژه در حوزه رفاه، حمایت‌از تحقیقات مستقل محققان و دانشجویان در حوزه‌های رفاه و تأمین اجتماعی، ایجاد بانک‌های اطلاعاتی جامع (آمار و اطلاعات، پژوهش و اسناد) مبتنی بر مسائل حوزه در سطح ملی و منطقه‌ای و عملی در ستر محیط داخلی کشور از مأموریت‌های این مؤسسه است. همچنین پایش و دیده‌بانی اداری و مستمر سیاست‌ها، منابع و هزینه‌ها و وضعیت رفاه و تأمین اجتماعی کشور با تأکید بر جامعه هدف، آموزش‌های نظری و کاربردی دانش‌های مرتبط، مأموریت‌ها و راهبردهای سازمان، ایجاد شبکه گسترده و متنوع اجتماعی به منظور گفت‌وگوی اجتماعی با نخبگان، متخصصان، شرکای اجتماعی و منتقدان سیاسی در سطح ملی و منطقه‌ای در حوزه بیمه‌های اجتماعی، فقرزدایی، با هدف کسب حمایت‌طلبی، انتقال دانش و افزایش اثرگذاری سیاستی، گفت‌نامه‌سازی سیاست‌های اجتماعی و رفاهی در حوزه بیمه‌های اجتماعی، زمینه‌سازی برای مشارکت شرکای اجتماعی در فرایند سیاست‌گذاری در چارچوب مفاهیم نظری کنشگران حوزه رفاه و تأمین اجتماعی و آینده‌پژوهی و آینده‌نگاری در این حوزه، از دیگر فعالیت‌های مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی است. این مؤسسه بستر خود را از کتابخانه و مرکز اطلاع‌رسانی دانشگاهی - تخصصی خود در حال حاضر غنی‌ترین کتابخانه در حوزه رفاه و تأمین اجتماعی در سطح کشور به شمار می‌رود و هدف از ایجاد آن تهیه، آماده‌سازی و تنظیم کتب معتبر داخلی، خارجی، طرح‌های پژوهشی و پایان‌نامه‌ها به منظور اطلاع‌رسانی جامع در حوزه رفاه و تأمین اجتماعی، ایجاد تسهیلات لازم برای مطالعات و تحقیقات استاتید، دانشجویان، دانش‌پژوهان و اعتلای سطح علوم این حوزه در کشور است.

۱۶

دوربرگردان

“

گذرگاه حیاتی دانش

برای زودتر و آگاهانه‌تر رسیدن به گوه‌ر ناب علم، گام‌هایت را با طمأنینه بردار؛ آهسته آهسته و قدم قدم پیش برو.

تادر مسیر بازگشایی دروازه‌های جدید به عرصه عمرانی وطن، ردّی ماندگار بر جای بگذاری...

همین‌طور کوشا، همین‌طور متعهدانه، تارتجربی دانش را به پودفناوری‌های نوین، رج به رج گره بزنی؛ چرا که ترقی آینده این آب و خاک، چشم به راه پژوهش‌های تازه‌توست. توجهادگر شریف و هوشمند این مسیرِ خطیر و سفیر تمام و کمال شکافتن پوسته‌های جهلی.

همین‌طور باصلاّت، همین‌طور با تانی و بردبار خودت را به آزمون و خطا فراخوان تا بر دانش و بینش جامعه بشری بیفزایی و رسالتت را ادا کنی.

در این گذرگاه حیاتی که تلاش و تعهد دو ستون محکمِ آند، فراموش نکن که «راه بهشت خدا از دیار علم می‌گذرد...»

● صاحب امتیاز: موسسه فرهنگی هنری آهنگ آتیه (وابسته به سازمان تأمین اجتماعی) ● مدیر مسئول: روح‌الله عطریان
● سردبیر: زیر نظر شورای سردبیری
● صفحه آر: آلهه پیرپرناش ● عکس: پویا بازارگرد، پرتو جغتایی ● ویراستار: کورش اشرفی ● حرف‌چین: اکرم خاکپور
● ناظر چاپ: علی توتونی ● نشانی: میدان آرژانتین، خیابان احمد قصیر خیابان دوازدهم، شماره ۲۲ ● تلفن: ۲۵۴۳۶-۲۱
● تحریریه: داخلی ۱۳۸ ● بازارگانی: داخلی ۱۲۲ www.atyehno.ir ● چاپ: هنر سرزمین سبز

● یکشنبه ۲۰ آذر ۱۴۰۱ ● شماره ۳۶۲

روزشمار

میان‌بری به سوی توسعه

«پژوهش» یکی از اساسی‌ترین نیازها برای رسیدن به پیشرفت و توسعه همه‌جانبه یک کشور است. از آنجایی که قدرت و استقلال هر کشوری بر پژوهش و تولید علم استوار است، بنابراین نوع و سطح فعالیت‌های پژوهشی یکی از شاخص‌های اصلی توسعه و پیشرفت محسوب می‌شود. موفقیت در تمام فعالیت‌های مربوط به توسعه از جمله صنایع، کشاورزی و خدمات به‌نوعی به گسترش فعالیت‌های پژوهشی بستگی دارد. اگر پژوهشی صورت نگیرد، دانش بشری افزایش نخواهد یافت و دچار سکون و رکود خواهد شد. بدون انجام پژوهش، امور آموزشی نیز از پویایی و نشاط لازم برخوردار نخواهد بود. از این رو، یکی از عوامل اساسی پیشرفت در کشورهای توسعه‌یافته، توجه خاص به امر پژوهش است. اصولاً پیشرفت و توسعه، ارتباط مستقیمی با تحقیقات علمی دارد. رشد و توسعه کشورهای پیشرفته نیز در نتیجه سرمایه‌گذاری در این بخش است. حجم وسیع پژوهش‌های علمی در کشورهای توسعه‌یافته صنعتی گویای این واقعیت است. از طرفی در برخی کشورهای در حال توسعه، ضعف در مدیریت مراکز علمی و تحقیقاتی و نیز ناتوانی در جذب افراد متخصص از مهمترین عوامل ضعف‌قوای پژوهشی است. این در حالی است که در کشورهای جهان سوم، کمبود مدیریت قوی و توانمند در نهادهایی که عهده‌دار پژوهش هستند، مهمترین مانع توسعه پژوهش به‌شمار می‌آید.

جایگاه «پژوهش» در نظام آموزشی

آمار و ارقام نشان می‌دهد موضوع پژوهش نه تنها در آموزش و پرورش نادیده گرفته می‌شود، بلکه در دانشگاه‌ها و آموزش عالی هم نقش کم‌رنگی دارد و تحقیق به معنای واقعی صورت نمی‌گیرد. حال سؤال این است که به راستی جایگاه پژوهش در نظام آموزشی ما کیجاست و برنامه‌ریزان آموزشی چه میزان به کارکردهای حوزه پژوهش واقف هستند؟ آموزش و پرورش باید به تفکر انتقادی، ارتباطات اثربخش و روش حل مسأله توجه و تنها به انتقال دانش و حقایق اکتفا نکند. این وزارتخانه باید از فرصت‌ها و شرایط جدید برای یادگیری‌های بهنگام دانش‌آموزان بهره‌گیر و راه‌حل‌های برقراری ارتباط و تبادل ایده‌ها را به طور مؤثر در دانش‌آموزان با توجه به تفاوت‌های فردی ارائه دهد. پژوهنده شدن معلمان سبب رشد پرشگري در محیط مدرسه و کلاس می‌شود. اگر آموزش مبتنی بر پژوهش باشد، به ناچار بافت مدرسه سراسر بر مبنای پرسش‌ها و پاسخ‌ها شکل خواهد گرفت. در نتیجه ضمن بالنده شدن خود معلمان، دانش‌آموزان نیز روحیه پژوهشگری و پرشگري پیدا خواهند کرد.

روزی به نام «پژوهش»

«پژوهش» لغتی است که از مصدر پژوهیدن استخراج شده؛ مصدری که مفهوم آن جست‌وجو و جویایی است. این واژه اما فارغ از معنای لغوی، در دل خود مفهومی عمیق را جاداده که می‌توان به آن با نگاهی ژرف‌تر نگر بست. «پژوهش» در باور افرادی که در تلاش برای تعریف این مفهوم هستند، بخش اصلی هر حرکت علمی و مهمترین بخش تمامی تصمیماتی است که بعد از آن صورت می‌گیرد. این گروه بر این باورند که هیچ برنامه‌ریزی، طراحی و تولیدی نمی‌تواند بدون پژوهش به سرانجام برسد. از این تعاریف این چنین استنباط می‌شود که در واقع «پژوهش» نقش اساسی در حلقه تولید و توسعه دارد. شاید به دلیل همین اهمیت بالایی که مبحث پژوهش دارد و در راستای افزایش فرهنگ آن در جامعه ایرانی، شورای عالی فرهنگی پس از انقلاب اسلامی روزی را در تقویم ایران به نام «پژوهش» نامگذاری کرد و در واقع هفته پایانی ماه آذرماه را نیز «هفته پژوهش» نامید. این هفته فرصت خوبی است برای توضیح هر چه بیشتر و بهتر «فرهنگ پژوهش»؛ موضوعی که زمینه‌ساز بزرگ‌ترین تحولات و جهش‌های علمی در یک کشور به‌شمار می‌رود. از آنجایی که یکی از ارکان اساسی و اصلی جامعه بشری است، می‌توان با برنامه‌ریزی و تمرکز روی آن نتایج و تأثیرات شگفت‌انگیزی در جامعه مشاهده کرد.

ایگ نوبل جشنواره‌ای برای پژوهشگران خاص!

است. جایزه این جشنواره هر سال در اوایل اکتبر به کوشش برگزیدگان جایزه نوبل و با ساماندهی سالنامه طنز علمی «تحقیقات نامحتمل» به ۱۰ تحقیق و پژوهش برتر که «ابتداء باعث خنده و سپس به فکر فرو رفتن مردم شود» اعطا می‌شود. در بیشتر موارد، سعی می‌شود توجه مخاطبان به پدیده‌هایی جلب شود که به جنبه‌ای فکاهی یا غیرمنتظره از مسائل پرداخته‌اند.

این جشنواره نکات بسیار جالبی در دل خود دارد که به رسمی دائمی در برگزاری آن تبدیل شده است. برای مثال، یکی از شوخی‌های رایج در این مراسم مربوط به دختر

هر سال در دانشگاه هاروارد جشنواره‌ای در زمینه پژوهش برگزار می‌شود که جایزه آن به برگزیدگان، مبلغ ۱۰ تریلیون دلار زمین‌پایه است؛ مبلغی که با آن حتی نمی‌توان یک آدامس نعنایی خرید!

در برخی از کشورهای جهان پژوهشگرانی فعالیت می‌کنند که همواره برای پژوهش و تحقیقات علمی به سراغ موضوعاتی می‌روند که بیشتر از مفید فایده بودن، عجیب و حیرت‌انگیز و البته تا حدی خنده‌دار است. این گروه در نهایت در جشنواره‌ای به نام «ایگ نوبل» با هم رقابت می‌کنند که در واقع شبیه‌سازی هجو آمیزی از جایزه نوبل

کوچکی با نام مستعار «میس سوئیتی پو» است که در صورتی که سخنرانی کسی طولانی شود با صدای زیری مدام فریاد می‌زند «لطفاً، بس کن! حوصله‌ام سررفت». همچنین اگر سخنرانی برنده بیشتر از یک دقیقه طول بکشد، حاضران می‌توانند او را «هو» کنند. پرتاب کردن موشک‌های کاغذی در حین برگزاری از سوی حضار نیز از دیگر مراسم جالب آن است. در سال‌های قبل رسم بر این بود پروفیسور «روی گلوب» (برنده جایزه فیزیک نوبل سال ۲۰۰۵ میلادی) عهده‌دار جارو کردن این موشک‌ها باشد. در سپتامبر سال ۲۰۰۹ میلادی، مقاله‌ای به عنوان «جنبه شریف ایگ‌نوبل» در نشریه (The National) منتشر شد که در آن آمده بود گرچه ایگ‌نوبل پژوهش‌های سطحی را به باد سخره می‌گیرد، اما تاریخ نشان داده گاهی همین پژوهش‌های جزئی به کشفیات بزرگی انجامیده است.

معرفی کتاب

روش‌های پژوهش در رسانه‌ها و ارتباطات

● پدیدآورنده: آرتور آسابرگر
● ترجمه: احسان شاه‌قاسمی
● ناشر: سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی
کتاب «روش‌های پژوهش در رسانه و ارتباطات» که آرتور آسابرگر نویسنده آمریکایی آن را نوشته در سال ۱۳۹۹ توسط احسان شاه‌قاسمی ترجمه شد. آسابرگر این کتاب را با نثری ساده و اغلب از زبان اول شخص نوشته است. او در هر فصل یک بخش طنز آورده و در برخی فصل‌های خاص لطیفه‌هایی هم به کار افزوده است. برگر هر کاری برای دوستانه بودن کتاب و پرهیز از زبان تهدیدگر و خشک رسمی که در بیشتر کتاب‌های روش پژوهش وجود دارد، انجام داده است. او با آوردن کاریکاتورهایی که خودش ترسیم کرده و ارائه مثال‌هایی از زندگی روزمره و فرهنگ مردم پسند، تلاش کرده تا نگرش جدیدی از روش پژوهش در ارتباطات و رسانه‌ها در ذهن دانشجویان جوان ایجاد کند. او در مقدمه این کتاب که به نوعی دلایل نوشتن کتابش را در دل خود دارد، این‌طور آورده است: «چهره دانشجویان هنگام شنیدن واژه پژوهش دیدنی می‌شود. در چشمان‌شان خستگی و کسالت دیده می‌شود و چهره‌های‌شان حالت دردناکی از خود بر سر می‌دهد؛ انگار که میگردن بادل درد شدیدی گرفته باشند. آنها واحد الزامی پژوهش را نوعی کار پر مشقت می‌بینند که باید آن را به سلامت رد کنند تا بتوانند درس‌هایی که می‌خواهند را بگیرند و به زندگی عادی بازگردند»

پژوهش کیفی از نظریه تا عمل

● پدیدآورنده: خدیجه ابوالمعالی
● ناشر: علم
رویکرد پژوهش تا حدی نشأت گرفته از جهان‌بینی اثبات‌گرای است. این رویکرد از اواخر قرن نوزدهم تا دهه ۶۰ قرن بیستم بر پژوهش‌های حوزه علوم انسانی از جمله علوم تربیتی و روانشناسی سیطره داشته است. کتاب «پژوهش کیفی از نظریه تا عمل» به قلم خدیجه ابوالمعالی حسینی در سال ۱۳۹۱ توسط انتشارات علم به چاپ رسید؛ کتابی که محوریت اصلی آن روش‌شناسی تحقیق کیفی است. این کتاب شامل پنج بخش و ۱۹ فصل است. در بخش نخست، ماهیت پژوهش کیفی و تعاریف این رویکرد، پایه‌های پژوهش و همچنین مقایسه دو رویکرد کمی و کیفی بیان شده است. در بخش بعد، طرح پژوهش کیفی، راهبردهای نمونه‌گیری، اخلاق در پژوهش کیفی و ارزیابی این نوع تحقیق بررسی شده است. در بخش سوم، روش‌های مختلف جمع‌آوری داده‌های کیفی، همراه با نقاط قوت و ضعف هر روش و موارد استفاده این روش‌ها بیان شده است. در بخش چهارم، شش راهبرد عمده در رویکرد کیفی با عنوان‌های قوم‌نگاری، مطالعه موردی، اقدام‌پژوهی، نظریه زمینه‌ای، تحلیل گفت‌وگو و تحلیل گفتمان معرفی شده و در آخرین بخش کتاب نیز تحلیل داده‌های کیفی، گزارش نتایج کیفی و همچنین تکالیف اصلی تحلیل، در قالب پنج تکلیف، توصیف، مقایسه، مقوله‌بندی، مفهوم‌سازی و ساخت نظریه بحث شده است.

سازوکارهای پژوهش میدانی

● پدیدآورنده: سیدحسین اسحاقی
● ناشر: مرکز نشر هاجر
گاهی پژوهش در میدان گسترده اجتماع و با کاوش نمونه‌های عینی و با تفحص و استقراء در محیط بیرون، بر روی افراد و اشیاء و پدیده‌های خارجی انجام می‌گیرد که نام آن تحقیق میدانی، است. به طور معمول تهیه گزارش پیرامون وقایع یا موضوعات اجتماعی و علمی و مسائل حسی و تجربی و کاربردی، از این راه انجام می‌گیرد. در تحقیق میدانی، محقق از روش‌های متفاوتی چون مصاحبه، مشاهده و پرسشنامه بهره گرفته و از آمار توصیفی و استنباطی استفاده می‌کند. این روش سازوکارهای مخصوص به خود را دارد که با شیوه‌های انجام آن در کتابی که قصد معرفی آن را داریم، آشنا می‌شویم.
«سازوکارهای پژوهش میدانی» کتابی از مجموعه رموز پژوهشگری در نشر هاجر به قلم سیدحسین اسحاقی است که در سال ۱۳۹۴ به چاپ رسید. این کتاب برای دانشجویان و پژوهشگرانی نوشته شده که برای تکمیل تحصیلات خود به دنبال پژوهش‌های میدانی می‌روند. پژوهش میدانی بر پایه مشاهده، پرسش و کنجکاوی شکل می‌گیرد و در این کتاب خواننده با اصول پژوهش میدانی و مراحل آماده‌سازی طرح پژوهش آشنا می‌شود. عنوان کامل این کتاب «سازوکارهای پژوهش میدانی: شیوه عملیاتی‌سازی یک تحقیق میدانی» است که در دو جلد شامل دفتر اول و دوم به چاپ رسیده است.

